

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ
ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ****Н. М. Гаргаун**, orcid.org/0000-0002-8480-2566

У статті обґрунтовано теоретичні основи й описано модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Зазначено, що педагогічне моделювання визначає перспективність створення того або іншого педагогічного засобу, спрямованого на розв'язання одного або декількох завдань сучасної педагогічної практики.

Ключові слова: модель, освітнє середовище, самостійна робота студентів, технічний коледж, фахова підготовка, формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки.

**MODEL OF FORMATION OF ECONOMIC CULTURE OF JUNIOR SPECIALISTS OF
ELECTRICIANS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING****N. Harhaun**

The article substantiates the theoretical foundations and describes the model of formation of economic culture of junior specialists-electricians in the process of professional training. It is noted that pedagogical modeling determines the prospects of creating a particular pedagogical tool that provides solutions to one or more problems of modern pedagogical practice. The model reflects the dialectical unity of traditional and innovative components that ensure the effectiveness of the formation of economic culture of junior specialists in electrical engineering in the process of professional training. To determine the meaningful component of the model, an idea was formed about what knowledge and skills will be used by future electrical engineers. The formation of the economic culture of junior specialists-electricians takes place in the developing educational environment. Component models of formation of economic culture of junior specialists-electricians in the process of professional training provide a new system of relations between all objects of educational process. This is primarily: expanding the freedoms and opportunities of students to choose activities; adherence to the principles of pedagogy of cooperation and pedagogical support; expansion of the system of joint activity of all subjects of the process of professional training; introduction of a system of contractual relations; creating a psychological climate of mutual respect and trust, etc. Important structural components of the model are the criteria and levels of formation of economic culture of junior specialists-electricians. These components are aimed at determining the quality and effectiveness of the formation of economic culture of students. The choice of criteria is determined by such factors as the market, entrepreneurial activity, the relationship between the state and the individual, the professional culture of the modern specialist.

Keywords: model, educational environment, independent work of students, technical college, professional training, formation of economic culture of junior specialists-electricians in the process of professional training.

Аналіз стратегічних завдань розвитку української професійної освіти на найближче десятиліття та поточних тенденцій показує, що радикальне коригування цих орієнтирів пов'язане з соціально-економічними змінами в країні, а також методологічними тенденціями зміни освітньої парадигми. Згідно з гуманістичною парадигмою освіти, професійна підготовка має бути орієнтована не на об'єкт, а на створення умов для розвитку особистості як суб'єкта власної діяльності. Особистісно зорієнтований підхід розглядає це як процес, що відбувається відповідно до потреб індивіда з його орієнтацією на самоактуалізацію відповідно до його власних інтересів і здібностей. Людина має бути соціально активною, творчою, гармонійною, відповідальною за свої рішення та відкритою для інновацій.

Як зазначається в Концепції розвитку економічної освіти в Україні «Практичні компоненти економічно освіченої людини становлять мотивації та вміння постійно підвищувати компетентність і практично використовувати нові знання для вдосконалення та розвитку технічного, технологічного, фінансового, соціально-економічного, правового й іншого забезпечення організаційно-економічних та управлінських процесів, а також розвивати особистісний і колективний потенціал економічної діяльності на засадах соціального партнерства та соціальної відповідальності» [3].

Особливе місце у розробленні цієї проблеми належить таким знаним теоретикам і практикам у сфері педагогіки, психології, соціології та економіки, як О. Акімова, А. Аменд, С. Батишев, В. Беспалько, Г. Батуріна, П. Гальперін, Р. Гуревич, Є. Зеєр, І. Зязюн, І. Лернер, А. Макаренко, Н. Ничкало, В. Полонський, Н. Селезньова, І. Стариков, Н. Тализіна, М. Поташник, В. Рибалка, В. Шахов, В. Ялалов та ін.

Щоб ефективно розв'язати завдання формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки скористуємося методом педагогічного моделювання.

«Педагогічне моделювання визначає перспективність створення того або іншого педагогічного засобу, що забезпечує розв'язання одного або декількох завдань сучасної педагогічної практики. Педагогічний засіб у широкому сенсі – це продукт і об'єкт діяльності педагога, створений з метою підвищення якості пропонуваніх освітніх послуг або педагогічної підтримки, що системно забезпечує підвищення рівня та якості включення особи того, хто навчається і осіб, що відповідають за виховання, в систему соціальних і соціально-освітніх стосунків, де, в решті-решт, здійснюється вибір професії та реалізація ідеї професійно-трудового становлення того, хто навчається» [1, с. 37].

Поняття моделі використовується в багатьох сферах науки, має безліч аспектів, вивченню котрих присвячені роботи багатьох науковців (І. Акуленко, А. Аношкін, К. Батороєв, Г. Бойченко, К. Вазіна, О. Дахін, В. Козирєв, Є. Лодатко, К. Малишев, В. Міхєєв, М. Можаров, Ю. Плотінський, А. Подільський, О. Шапран, В. Ясвін, В. Шахов та ін.). Переважна більшість науковців визначають моделювання як дослідження процесів, явищ і систем об'єктів через побудову та вивчення їх моделей. Дефініція «модель» має кілька визначень. У нинішній педагогіці термін «модель» позначається і як система, і як штучно створений зразок, та як аналог природного або соціального явища. Моделлю в педагогічній науці розуміється створювана на базі певної системи поглядів та ідей тотальна картина явища, яка за допомогою творчої інтуїції та наполегливої праці допомагає збагнути й описати те, що ми вивчаємо та досліджуємо. Модель – система об'єктів або знаків, що відтворює якісь істотні властивості системи оригіналу, вона є сумарним відображенням об'єкту, результатом ідеального практичного досвіду, а не практичним результатом експерименту. Ґрунтуючись на аналізі можливостей діяльнісного і системного підходів у рамках педагогічного дослідження, вважаємо за доцільне застосувати їх як теоретико-методологічний базис формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. В нашому дослідженні для аналізу формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки ми використали моделювання як науковий метод.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні основи й описати модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки.

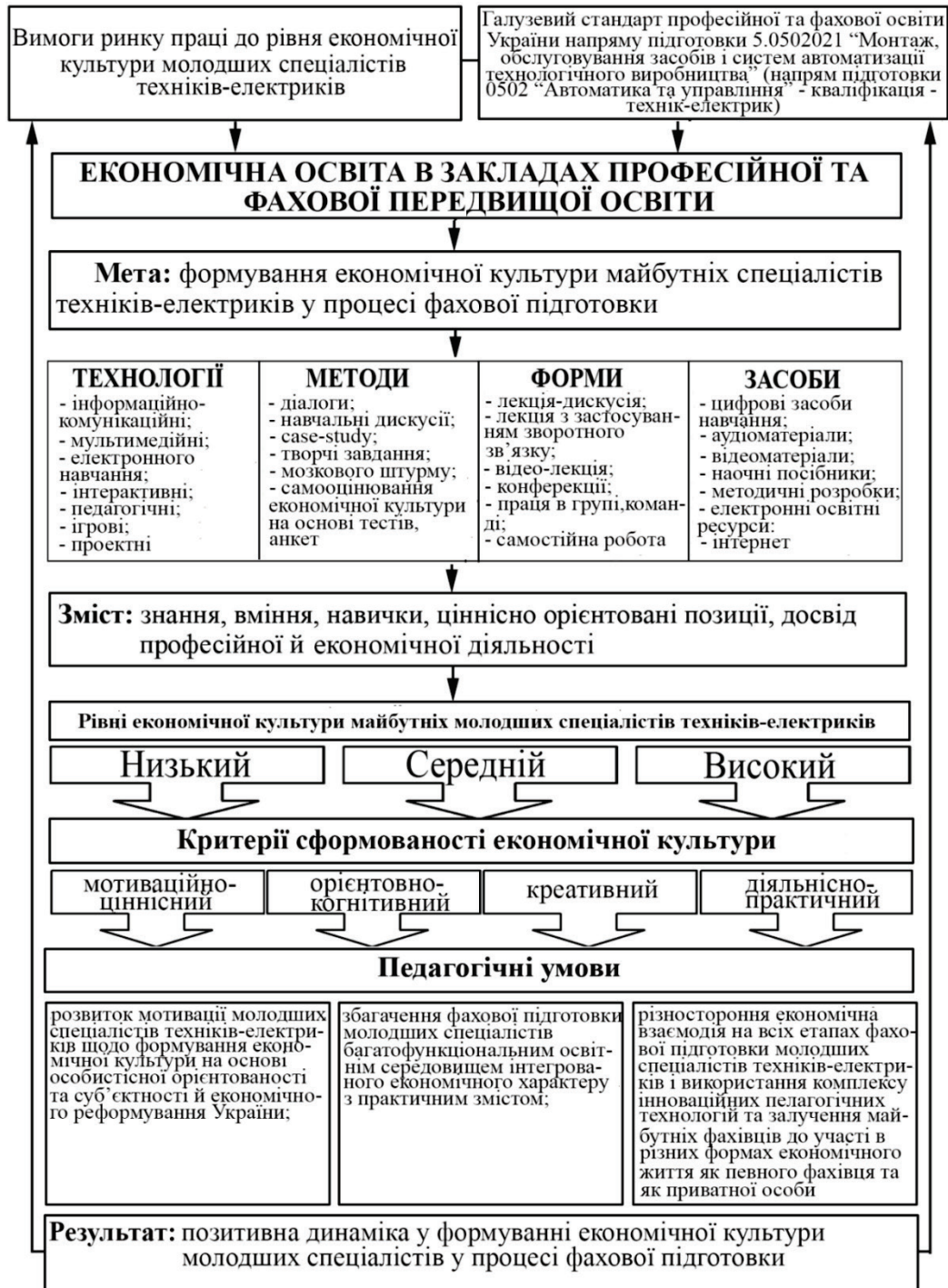
Маючи комплексний характер, цей процес поєднує в собі педагогічну, психологічну, соціальну, економічну та культурну складові та може бути представлений як комплексна педагогічна модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Аналіз концептуальних основ проблеми формування економічної культури студентів дозволив створити модель, структура якої визначається її призначенням: проектування формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки (рис. 1).

Модель відображує діалектичну єдність традиційної й інноваційної складових, що забезпечують ефективність формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Для визначення змістовної складової моделі було сформовано уявлення про те, які знання і навички використовуватимуть майбутні електротехніки в майбутньому виконуючи свої службові обов'язки, а також в громадському й особистому житті. Для цього, у свою чергу, було визначено, в яких ситуаціях ці знання і навички сприятимуть ухваленню економічно обґрунтованих рішень і формуванню економічної поведінки.

«Змістовий складник моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки, зазначає В. Москаленко, – виконує такі функції: мотивування майбутніх фахівців електротехнічного профілю до формування економічної культури як чинника розвитку професійної культури сучасного спеціаліста в цілому; формування економічної культури як практично орієнтованого результату фахової підготовки, розвиток інтересу та самоідентифікації у сфері підприємницької діяльності; збагачення процесу фахової підготовки інформацією про особливості економічного життя України; забезпечення інтегративних зв'язків із спорідненими сферами професійної та соціальної життєдіяльності: культурними цінностями, моральними нормами суспільства, підприємництвом, економічною соціалізацією, основами науково-дослідницької діяльності, психологією прийняття економічних рішень, духовним і матеріальним добробутом особистості, задоволенням потреби саморозвитку людини тощо; створення педагогічних умов для розвитку вміння приймати ефективні рішення, в тому числі – в умовах невизначеності та ризику; розвиток креативного мислення майбутніх фахівців електротехнічного профілю, пошукових дій щодо алгоритмів вирішення питань, які виникають у процесі життєдіяльності; розвиток у рамках економічної культури аналітичних, рефлексивних, комунікативних здібностей майбутніх фахівців; акумуляція в економічній свідомості майбутніх фахівців знань, компетентностей, одержаних у результаті як з безпосереднього особистісного економічного досвіду, так і суспільного; контроль, регуляція, упорядкування дій майбутніх фахівців відповідно до поставлених

цілей; оцінювання оточуючої дійсності, в тому числі – з точки зору економічної доцільності, відповідно до власних потреб та інтересів» [5, с. 62].

Ці функції створюють системно-синергетичну єдність, що надає моделі гуманістичної спрямованості, дозволяє майбутньому електротехніку розвиватися як суб'єктові власної діяльності та сприяє його ефективному професійному й особистісному самовизначенню, зокрема – формування економічного мислення, уміння знаходити та використати економічну інформацію, приймати раціональні економічні рішення. Семантична складова моделі побудована не за тематичним принципом, а за проблемним.

Рис. 1. Модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки.

Формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки та компетенцій, що є її складовими, розподілено по всьому навчальному плану. На початку навчання майбутні фахівці мають собі уявляти сутність економічної культури та її складові компетенції, усвідомити її роль з точки зору їх професійної та соціально-особистісної успішності. Значну роль у цьому процесі відіграє використання під час фахової підготовки інноваційних педагогічних технологій» [2, с. 63].

Як стверджує Н. Кузнецова, «в умовах глобалізації та сучасних викликів, зумовлених змінами зовнішнього середовища, змінюються ціннісні пріоритети в ресурсному забезпеченні економічного розвитку країн, формуються нові життєві орієнтири, що сприяють особистісному розвитку кожної людини. Професійні знання стають цінним ресурсом, що впливає на рівень конкурентоспроможності фахівця на ринку праці та його добробуту. Освіта, як інструмент поширення нових знань, формує базові компетенції, необхідні фахівцям для його професійної самореалізації та безперервного професійного розвитку. З цієї точки зору система освіти в суспільстві виконує важливу роль соціального індикатора людського розвитку».

Враховуючи, що професійні знання в епоху прогресивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій володіють здатністю швидко старіти, зазначає авторка, реформування системи вітчизняної освіти зумовлює необхідність постійного моніторингу тенденцій і перспектив її розвитку, вивчення ключових факторів, що впливають на динаміку зміни кількісних і якісних показників» [4, с. 13].

Невід'ємною умовою такого процесу є безпосереднє застосування контексту сучасних реалій української економіки. Як стверджує Ф. Ялалов, справжня причина кризи знанієвої парадигми полягає в наявному нині протиріччі між укладом професійної освіти та сучасним бізнесом. Економіка давно перейшла на ринкові механізми, а професійна освіта, що здійснює підготовку кадрів для ринкової економіки, все ще не стала ринковою. Вона залишається державною за формою, фундаментальною й академічною за змістом. Тому зміст формування молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки відображає зміни у сфері економіки, культури, наукових досліджень, інформаційних технологій, техніки, ринку праці тощо [6-8].

«Рівень розвитку професійно-технічної освіти, використання новітніх педагогічних технологій в освітньому процесі, формування в майбутніх молодших спеціалістах загальної культури визначається трансформацією функціональної ролі майбутніх фахівців як у ході навчання, так і в межах практичної діяльності. Ці тенденції стають важливим резервом оптимізації процесу формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків. Вони вимагають певного перегляду як ціннісних орієнтацій професійно-технічної освіти, так і врахування складного комплексу багатогранних відносин професійно-технічного закладу з мікро- і макросередовищем, удосконалення змісту, форм та методів навчання та виховання, забезпечення цілісної системи регуляції фахової підготовки для створення нових, особистісно та суспільно значущих продуктів» [9].

Формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків відбувається в освітньому середовищі, що розвивається, та є головним критерієм якості.

Такі технологічні показники освітнього середовища технічного коледжу, як адекватність соціально-економічного життя країни й особистості в ній, функціональна відповідність призначенню і принципам економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків, співвідношення внутрішньої логіки навчання з набором і послідовністю технологічних процесів, а також продумана система проблемних завдань та ін. сприяють тому, що студенти не лише усвідомлюють суперечності між реальним станом економіки та зростаючими викликами і вимогами інформаційного суспільства, але й проявляють бажання запропонувати власні алгоритми рішення існуючих проблем.

Освітнє середовище технічного коледжу в моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки формується: викладачем, який визначає та доповнює конкретний зміст навчальної програми курсів, що викладаються, забезпечує інформаційну підтримку, підбір навчальної літератури, технологій і методів навчання й ін.; педагогічним колективом коледжу в цілому разом з іншими суб'єктами освітнього процесу. Йдеться про вироблення загальних вимог до студентів, збереження традицій коледжу, культури взаємовідносин між сторонами освітнього процесу, в тому числі – взаємовідносин економічного характеру; майбутніми фахівцями як суб'єктами власного життя. Це дозволяє точніше визначити прикінцевий результат дії освітнього середовища технічного коледжу, а також комплексні дії педагогічного колективу, спрямовані на формування в майбутніх молодших спеціалістів техніків-електриків економічної культури.

Керівною основою має бути діяльнісний підхід. Отже, освітнє середовище у цій моделі не лише створює додаткові умови для всебічного розвитку особистості майбутніх фахівців у цілому, але й створює умови для формування функціональної економічної свідомості, яка, у свою чергу, регулює економічну поведінку на основі компетентнісного підходу.

Моделювання формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки дає найкращі результати в разі забезпечення нерозривного зв'язку її цілей і змісту з відповідною спеціально розробленою технологічною (діяльнісною) складовою.

Методологія професійного навчання у багатьох освітніх закладах, і в технічних коледжах зокрема, характеризується застосуванням сталих традиційних підходів до навчання за готовими навчальними планами та програмами. Вони орієнтовані на інформаційно-ілюстративну побудову освітнього процесу, на передавання готових знань і вмінь, які не можуть дати тому, хто навчається, природних і цілісних уявлень

про масштаби його професійної самореалізації та доцільності діяльності в її межах. Тому технологічні функції освітнього середовища з формування економічної культури майбутніх фахівців у сфері електротехніки забезпечують такі показники: адекватність відображення в ній сфері соціально-економічного життя суспільства й особистості; функціональна відповідність меті та принципам формування економічної культури студентів; внутрішня логіка змісту навчання співвідноситься з сукупністю та послідовністю дій технологічного процесу; відображення в освітньому середовищі основних демократичних і гуманістичних моральних цінностей сучасного суспільства; оптимальне співвідношення образного та концептуального, необхідні компетенції та компетентності людини в європейському контексті, умовах життя); особистісні та міжособистісні (кожен майбутній фахівець у формуванні економічної культури здатний знайти оптимальну мету для себе та свого найближчого оточення і вибрати оптимальний темп дій); науковий (розвиток інформаційних і комунікаційних технологій, економіки та підприємництва); соціальна інтеграція (рівень інтеграції України в світову економічну систему, відповідність професійних навчальних закладів соціальному замовленню суспільства, виробничу та комерційну діяльність коледжів у сучасних умовах); нормативно-правова (розроблення нормативно-правової бази економічної та підприємницької діяльності в державі, правове забезпечення освітньої діяльності технічних коледжів); методичні (сучасні методи професійно-теоретичної підготовки в системі фахової та професійної передвищої освіти, сучасні форми організації навчальної діяльності майбутніх фахівців на заняттях з професійно-теоретичної підготовки, використання елементів інноваційної і винахідницької діяльності в навчальному процесі технічного коледжу тощо).

Комплекс технологій побудований на взаємодії всіх суб'єктів професійного навчання і спрямований на розвиток у студентів таких якостей, як суб'єктність, відповідальність, самоактуалізація, прагнення до самоосвіти, активна включеність у систему сучасних економічних відносин, усвідомлення власної значущості як громадянина держави, а також самореалізації в професійній і соціальній діяльності. У дослідженні ми виходили з того, що поняття «економічна культура» містить не лише когнітивний та операційний компоненти, а й аксіологічний, мотиваційний, соціальний, поведінковий, які надають йому особистісного характеру відповідно до індивідуальних якостей конкретної особистості. Це сприятиме тому, що майбутній спеціаліст, крім більш глибокого засвоєння основ власної професії, формуватиме певну творчу мотивацію до саморозвитку.

Зазначені складові моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки забезпечують нову систему взаємовідносин між усіма об'єктами освітнього процесу. Це в першу чергу: розширення свобод і можливостей студентів щодо вибору видів діяльності; дотримання принципів педагогіки співробітництва та педагогічної підтримки; розширення системи спільної діяльності всіх суб'єктів процесу фахової підготовки; введення системи договірних відносин; створення психологічного клімату взаємної поваги та довіри тощо.

Важливими структурними компонентами моделі є критерії та рівні сформованості економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків. Саме ці компоненти спрямовані на визначення якості та результативності процесу формування економічної культури студентів у процесі фахової підготовки. Вибір критеріїв зумовлений такими чинниками, як ринок, підприємницька діяльність, відносини між державою й особистістю, професійна культура сучасного спеціаліста. Дані компоненти моделі визначено метою, змістом, особливостями освітнього середовища, в якому відбувається фахова підготовка студентів.

Отже, на основі гіпотези дослідження, провідних методологічних принципів у вигляді педагогічної моделі відображено найбільш важливі структурні та функціональні елементи системи формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Запропонована модель відображає сутність процесу формування економічної культури майбутніх фахівців електротехнічного профілю у відповідності до стратегічних орієнтирів розвитку української професійної освіти та спрямована на створення умов для розвитку особистості майбутнього молодшого спеціаліста як суб'єкта власної діяльності. Дотримання в моделі принципів єдності теорії та практики, дослідницького пошуку і підприємництва, а також міждисциплінарності забезпечує її адекватність щодо відповідності майбутніх фахівців сучасним вимогам ринку праці та соціально-економічній реальності України в цілому. Структура та технологічне функціонування системи, яку представлено у вигляді запропонованої моделі, створюють педагогічні умови, необхідні для формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Ці компоненти моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки забезпечують нову систему взаємовідносин між усіма об'єктами освітнього процесу. Це передусім: розширення свобод і можливостей студентів у виборі заняття; дотримання принципів педагогіки співпраці і педагогічного супроводу; розширення системи спільної діяльності всіх суб'єктів професійного навчання; впровадження системи договірних стосунків; створення психологічного клімату взаємної поваги і довіри й ін.

Створюючи ситуацію залученості, взаємодії в предметно-особистісній формі, можна добитися мотивації майбутнього фахівця, створити творчу атмосферу спілкування, дозволити студентам стати реальними суб'єктами навчальної діяльності. Такий підхід допомагає розвинути здатність майбутніх техніків-електриків генерувати ідеї, аналізувати їх, приймати незалежні рішення, формувати власну думку, позиції, взаємодії та діалог в процесі рішення загальних проблем.

Важливими структурними складовими моделі є критерії і рівні сформованості економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків. Ці компоненти спрямовані на визначення якості й ефективності формування економічної культури студентів в процесі фахової підготовки. Вибір критеріїв визначається такими чинниками, як ринок, підприємницька активність, взаємовідносини держави і особи, професійна культура сучасного фахівця.

Висновки. Таким чином, запропонована модель відображає суть формування економічної культури майбутніх молодших спеціалістів техніків-електриків відповідно до стратегічних орієнтирів української професійної освіти і спрямована на створення умов для розвитку майбутнього молодшого фахівця як суб'єкта власної діяльності. Дотримання принципів єдності теорії і практики, досліджень і підприємництва, а також міждисциплінарності моделі забезпечує її адекватність з точки зору відповідності майбутніх фахівців сучасним вимогам ринку праці та соціально-економічної реальності України в цілому. Структура і технологічне функціонування системи, представлене у вигляді запропонованої моделі, створюють педагогічні умови, необхідні для формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки.

Література

1. Boychuk V.M. Model of development of professional orientation competence of teachers of general secondary education institutions in the system of postgraduate education / V.M. Boychuk, L.L. Konoshevsky, O. Yu. Sagadina. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 37-43.
2. Lasley Th. G. Classroom management: A developmental view // The educational forum. – 1987. – Vol. 51. – № 9. – P.18-21.
3. Гаргаун Н. М. Формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки в коледжі / Н. М. Гаргаун // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – Вип. 71. – С. 61-65.
4. Концепція розвитку економічної освіти в Україні. Освіта України. – 2004. – № 6. – С. 4-5.
5. Кузнецова Н. Оцінка факторів, що впливають на якість освітніх послуг в Україні / Н. Кузнецова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2014. – Вип. 1-2. – С. 13-19.
6. Москаленко В. Сучасні напрямки досліджень в економічній психології. Соціальна психологія / В. Москаленко. – 2004. – № 2 (4). – С. 3-18.
7. Шахов В.І. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект / В.І. Шахов : Монографія – Вінниця : Вид-во Вінниц. держ. пед. ун-ту, 2007. – 384 с.
8. Ялалов Ф. Г. Деятельностно-компетентностный подход к практико-ориентированному образованию / Ф. Г. Ялалов // Высшее образование в России: Научно-педагогический журнал Министерства образования и науки РФ. – № 1, 2008. – С. 89-93.
9. Ялалов Ф. Г. От многомерных компетенций – к наивысшим достижениям / Ф. Г. Ялалов // Интернет-журнал «Эйдос». – № 5, 2011. – URL: <http://idos.ru/journal/2011/0525-08.htm>.
10. Ялалов Ф. Г. Профессиональная многомерность / Ф. Г. Ялалов. – Казань : Центр инновационных технологий, 2013. – 180 с.

References

1. Boychuk V.M. Model of development of professional orientation competence of teachers of general secondary education institutions in the system of postgraduate education / V.M. Boychuk, L.L. Konoshevsky, O. Yu. Sagadina. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 37-43.
2. Lasley Th. G. Classroom management: A developmental view // The educational forum. – 1987. – Vol. 51. – № 9. – P.18-21.
3. Harhaun N. M. Formuvannia ekonomichnoi kultury molodshykh spetsialistiv tekhniv-elektryviv u protsesi fakhovoi pidhotovky v koledzhi / N. M. Harhaun // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5 : Pedahohichni nauky : realii ta perspektyvy : zb. nauk. prats. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2019. – Vyp. 71. – S. 61-65.
4. Kontseptsiiia rozvytku ekonomichnoi osvity v Ukraini. Osvita Ukrainy. – 2004. – # 6. – S. 4-5.
5. Kuznetsova N. Otsinka faktoriv, shcho vplyvaiut na yakist osvitynih posluh v Ukraini / N. Kuznetsova // Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. – 2014. – Vyp. 1-2. – S. 13-19.

6. Moskalenko V. Suchasni napriamky doslidzhen v ekonomichnii psykholohii. Sotsialna psykholohiia / V. Moskalenko. – 2004. – # 2 (4). – S. 3-18.
7. Shakhov V.I. Bazova pedahohichna osvita maibutnoho vchytelia: zahalnopedahohichniy aspekt / V.I. Shakhov : Monohrafiia – Vinnytsia : Vyd-vo Vinnyts. derzh. ped. un-tu, 2007. – 384 s.
8. Yalalov F. G. Deyatelnostno-kompetentnostnyy podhod k praktiko-orientirovannomu obrazovaniyu / F. G. Yalalov // Vysshee obrazovanie v Rossii: Nauchno-pedagogicheskij zhurnal Ministerstva obrazovaniya i nauki RF. – № 1, 2008. – S. 89-93.
9. Yalalov F. G. Ot mnogomernyh kompetency – k naivysshim dostizheniyam / F. G. Yalalov // Internet-zhurnal «Ejdos». – № 5, 2011. – URL: <http://eidoss.ru/journal/2011/0525-08.htm>.
10. Yalalov F. G. Professionalnaya mnogomernost / F. G. Yalalov. – Kazan : Centr innovatsionnyh tehnologiy, 2013. – 180 s.

УДК 378.14

DOI 10.31652/2415-7872-2020-63-103-108

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В ХХІ СТОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Р. С. Гуревич, orcid.org/0000-0003-1304-3870

Л. Е. Габріїчук, Н. В. Герасименко

На основі системного аналізу сучасних глобальних проблем розвитку людської цивілізації в статті розглянуті головні проблеми концепції перспективної системи професійної освіти в першій половині ХХІ століття. Найважливішими з них є фундаменталізація всієї системи освіти, а також надання їй випереджувального характеру, орієнтація на вимоги й умови постіндустріального інформаційного суспільства. Створення перспективної системи освіти, що здатна підготувати населення Землі до нових умов постіндустріальної цивілізації – одна з найбільш важливих і актуальних проблем сучасного суспільства, в тому числі в Україні. Освіта – це шлях у майбутнє, а професійна освіта – це майбутнє економіки кожної країни й її господарства. Це єдина надія на подолання глобальної кризи сучасної цивілізації, на створення необхідних умов для виживання та подальшого безпечного розвитку людства в ім'я миру. Ми констатували, що зв'язок між станом проблеми і рівнем благополуччя нації, можливостями її подальшого соціально-економічного розвитку, поки що недостатньо усвідомлені. Про це свідчить недостатня увага, що приділяється проблемам освіти, а також рівнем фінансування сфери освіти, який нині є й який далеко не відповідає ні стратегічній важливості, ні масштабам цієї глобальної проблеми. Що стосується інших актуальних проблем сучасності, подальший розвиток яких і є змістом головних викликів ХХІ століття, і може привести нашу цивілізацію до фатальних наслідків, то ці проблеми є наслідком некерованої техногенної діяльності людини. Глибинні корені цих проблем містяться не в технічній, а в гуманітарній сфері, в світогляді, освіченості та вихованні самої людини. Тому проблема освіти і виховання людини, формування її гуманістичного світогляду на основі синтезу новітніх знань як у галузі природничих, так і гуманітарних наук, є найважливішою та актуальною проблемою сучасності.

Ключові слова: система освіти для миру, професійна освіта, фундаменталізація, інформаційно-технологічне суспільство, випереджувальна освіта, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

PROFESSIONAL EDUCATION IN THE XXI CENTURY: PROBLEMS AND PROSPECTS

R. Gurevych, L. Gabriichuk, N. Gerasymenko

Basing on the system analysis of the contemporary global problems of human civilization development the author considers the main issues of the professional education perspective system concept in the first half of the XXI century. The most significant of them is the fundamentalization of the whole education system as well as giving it a forward-looking character, focusing on the post-industrial society requirements and conditions. Creation of a perspective education system which is capable of preparing the Earth's population for the new conditions of the post-industrial civilization is one of the modern society's most important and topical problems both in Ukraine. Education is a path to the future; the professional education is the future of our country's economy. It is the only hope for overcoming the contemporary civilization global crisis, and for creation the necessary conditions for the humanity survival and its further safe development in the name of peace. The author has stated that the connection between the problem's status, the nation's prosperity level, and the possibilities for the nation's further socio-economic development, is still not well understood. This is evidenced by the lack of attention which is paid to the education problems, as well as the education funding level which corresponds neither to the strategic importance nor to the magnitude of this global problem. With regard to other contemporary global problems, the further development of which is the content of the XXI century's main challenges, and can lead our civilization to fatal consequences, so these problems are the result of the uncontrolled man-caused activities. The deep roots of these problems are not in the technical, but in the humanitarian sphere, in a person's outlook, education and upbringing. Therefore, the problem of a person's education and